

Statsbudsjettet 2017

Kommentarer fra KS pr 6. oktober

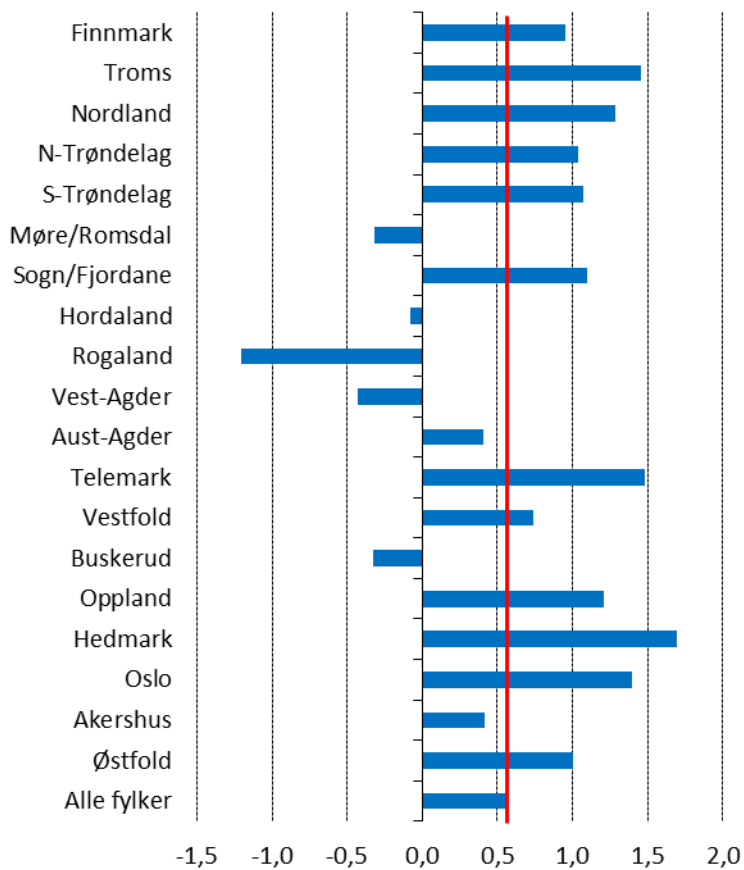
Disposisjon

- Norsk økonomi
- Kommuneøkonomi
- Frie inntekter 2017
- Kort om effekter av nytt inntektssystemet
- Endring på tjenesteområdene

Nedgangen i norsk økonomi har så langt først og fremst vært konsentrert til oljetilknyttede næringer og regioner

Indikator for realvekst i BNP pr 2. kv 2016

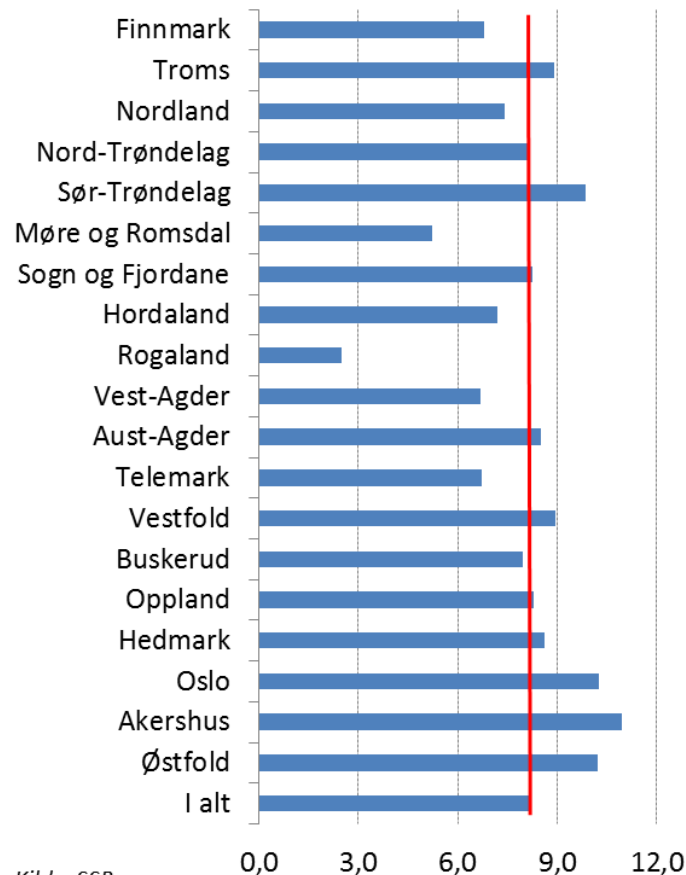
Gjnsn vekst siste 4 kvartaler mot 4 foregående, pst

Kilde: SSB, KS

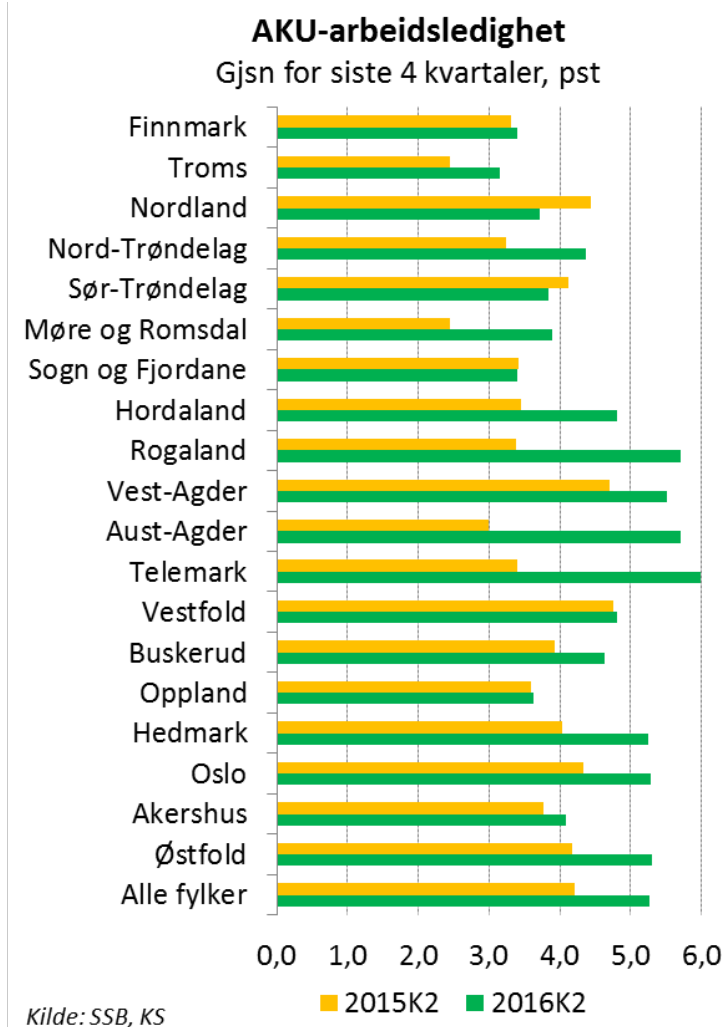
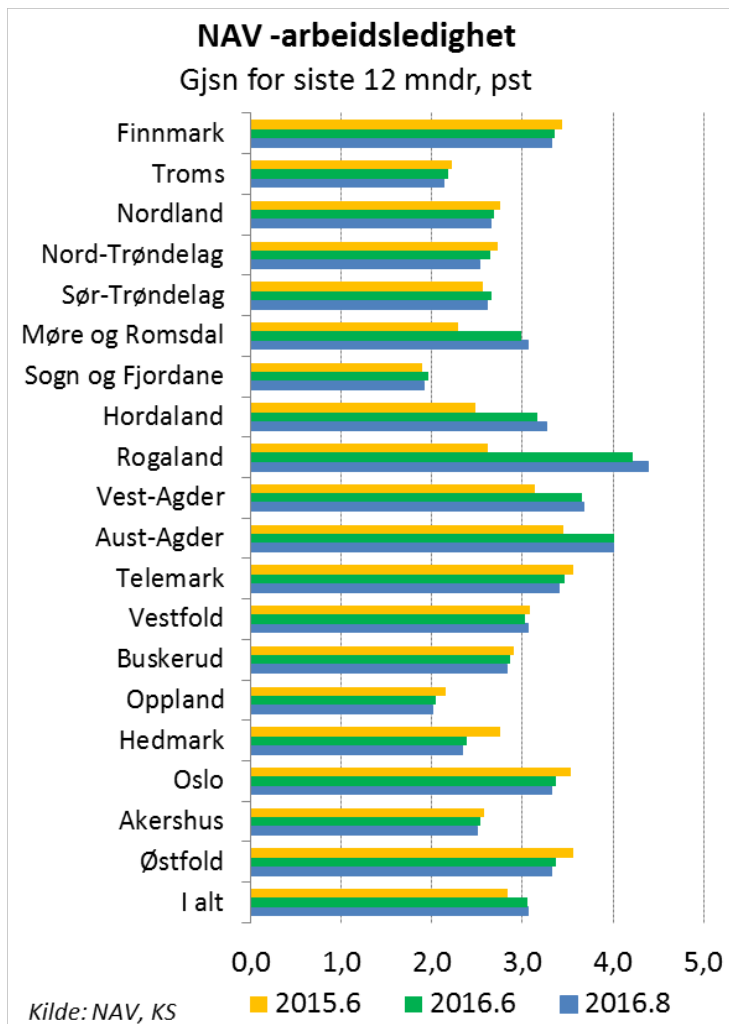
Skatteinngang for kommuner

Vekst fra året før pr august 2016

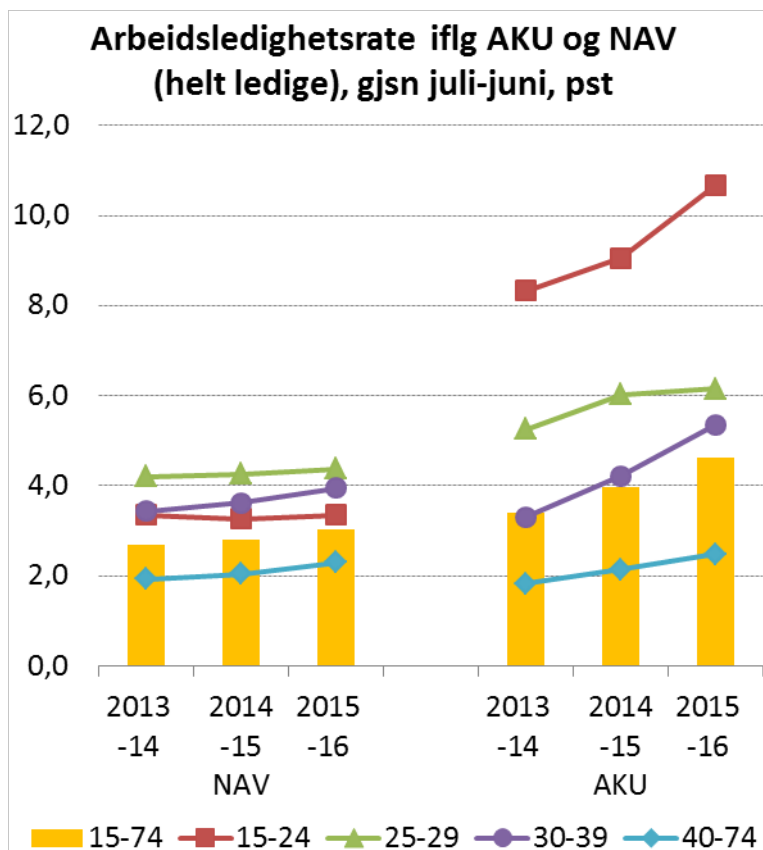

Kilde: SSB

Hos NAV viser et klart flertall av fylkene nedgang i ledigheten, men i AKU viser nesten alle økt ledighet

NAV fanger ikke opp økningen i arbeidsledighet for de yngre aldersgruppene

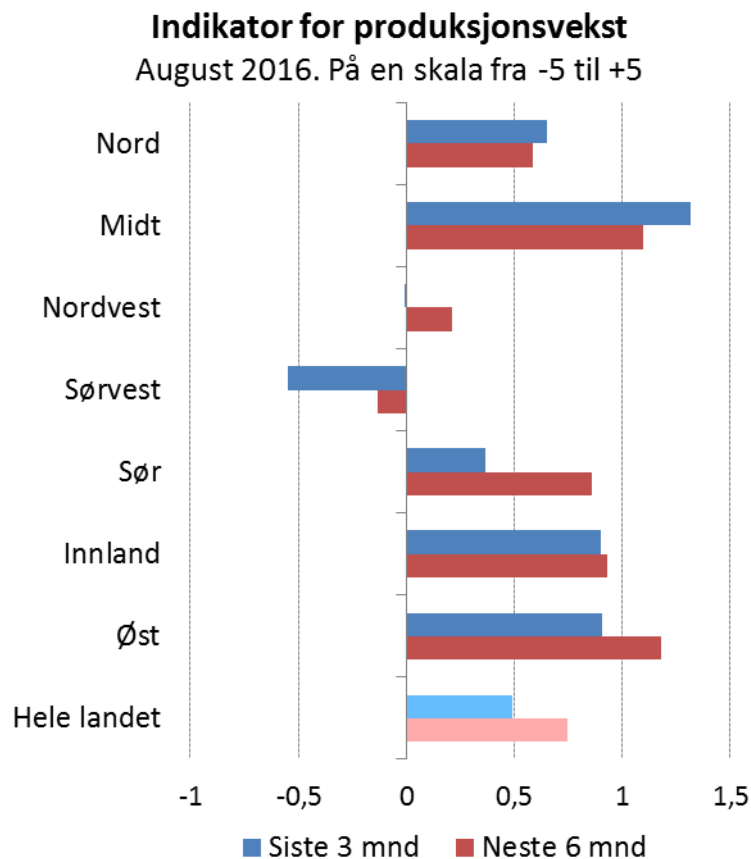

Kilde: NAV, SSB, KS

- 40-74 år: NAV og AKU viser likt nivå og endring
- 30-39 år: NAV og AKU viser likt nivå i utgangspunktet, men NAV viser mindre økning
- 15-24 og 25-29 år: NAV viser både lavere nivå og endring, særlig for den yngste aldersgruppen

⇒ NAV fanger opp økt ledighet som skyldes nedgangen i oljevirkosomheten, men ikke økt ledighet for yngre som skyldes svak vekst for Norge

Bedriftene er blitt mer positive til vekstutsiktene – men Vestlandet henger fortsatt igjen

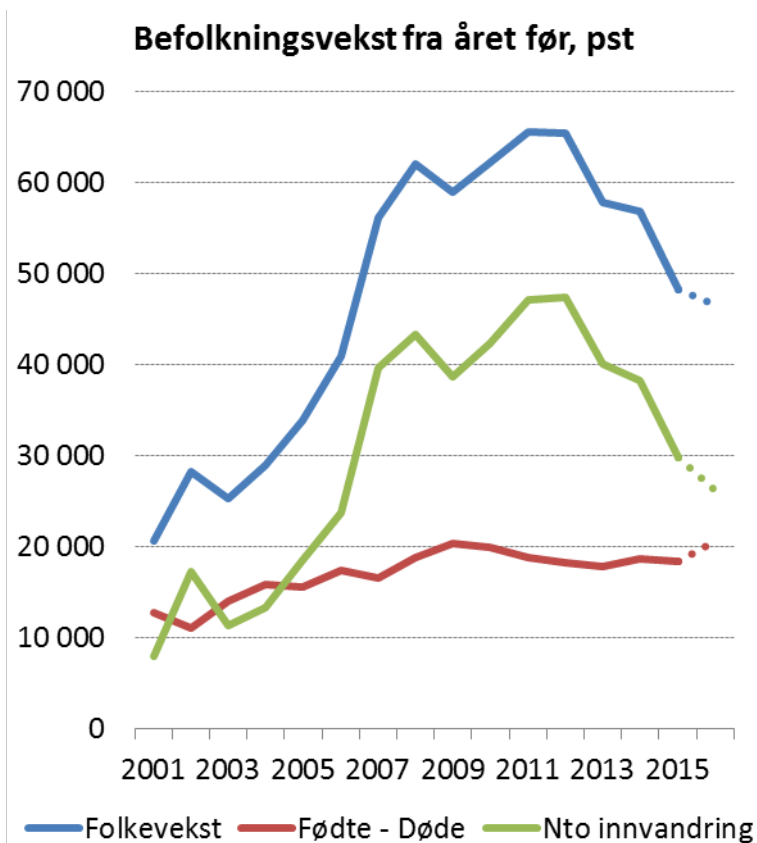

Kilde: Norges Bank

Indikator på 0,5 samsvarer statistisk med en BNP-vekst på 1 prosent, årlig rate

- Tiltakspakke for kommuner på Sør-/Vestlandet
 - 400 mill til vedlikehold
 - går til 64 kommuner, med 6,3 mill kr i snitt pr kommune
 - samme ubyråkratiske ordning som i 2009
 - ingen søknadsprosess
 - enkel rapporteringsplikt
 - må settes i gang i år
 - ubenyttede midler inndras
- Ny tiltakspakke for skoler og omsorgsbygg på 400+250 mill i NB2017

Svakere arbeidsmarked har gitt færre arbeidsinnvandrere og lavere befolkningsvekst

Kilde: SSB

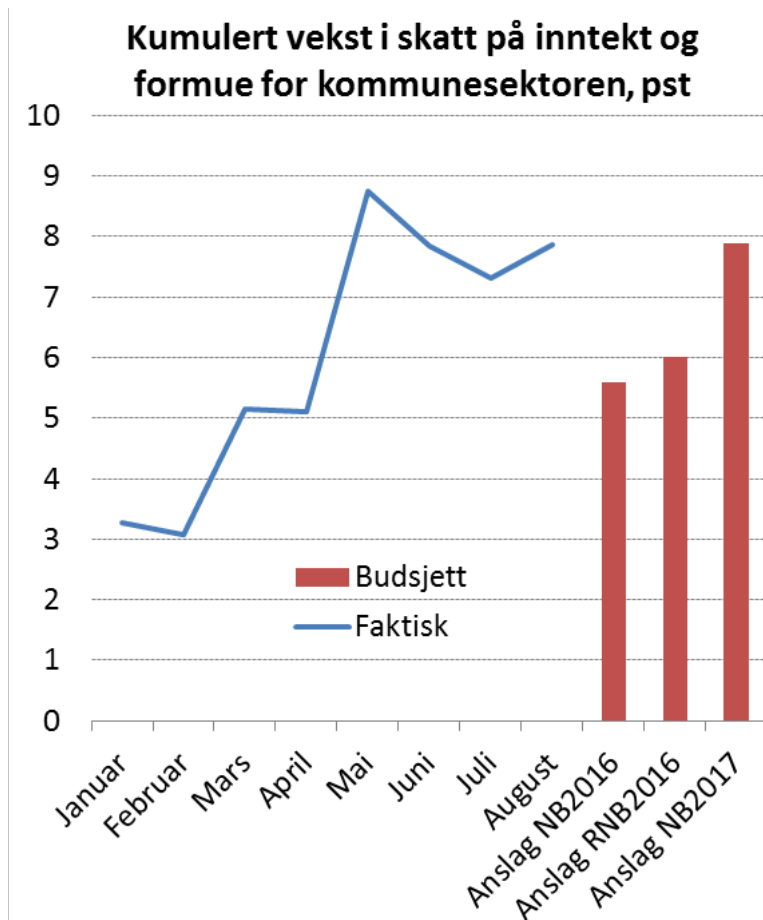
* For 2016 forutsatt samme vekst som pr. 2. kv.

- Befolkningsveksten har falt markert de siste årene
 - nær 20.000 personer lavere enn i 2011-12
 - mer enn økningen i flyktninger som ventes å få oppholdstillatelse
- En utfordring er at flyktninger
 - ikke integreres like lett i arbeidsmarkedet og bidrar til økt produksjon
 - krever mer offentlig innsats

Kommuneøkonomi

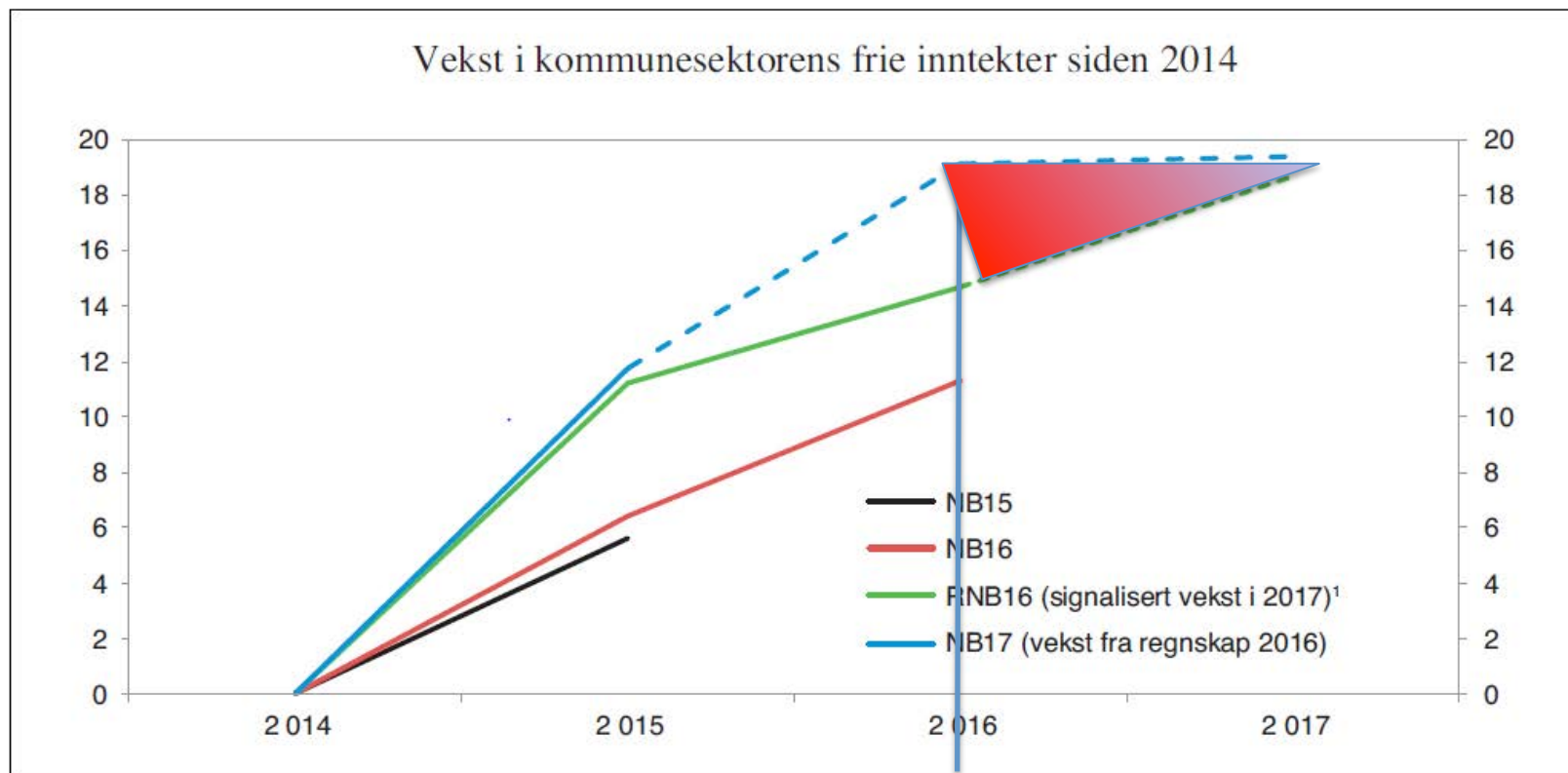
Betydelig merskattevekst for kommunesektoren for 2016 – det meste er engangspenger

Kilde: SSB, KS

- Skatteanslaget oppjustert med 3,8 mrd for kommunesektoren i alt, kommer på toppen av 0,7 mrd i RNB
- Skyldes særlig økte aksjeutbytter til personlige aksjonærer i 2015
 - fordoblet utbytte for husholdninger
 - tilpasning til skattereformen fra 2016

Merskatteveksten på 3,8 mrd er en engangsinntekt – foregriper inntektsveksten for 2017

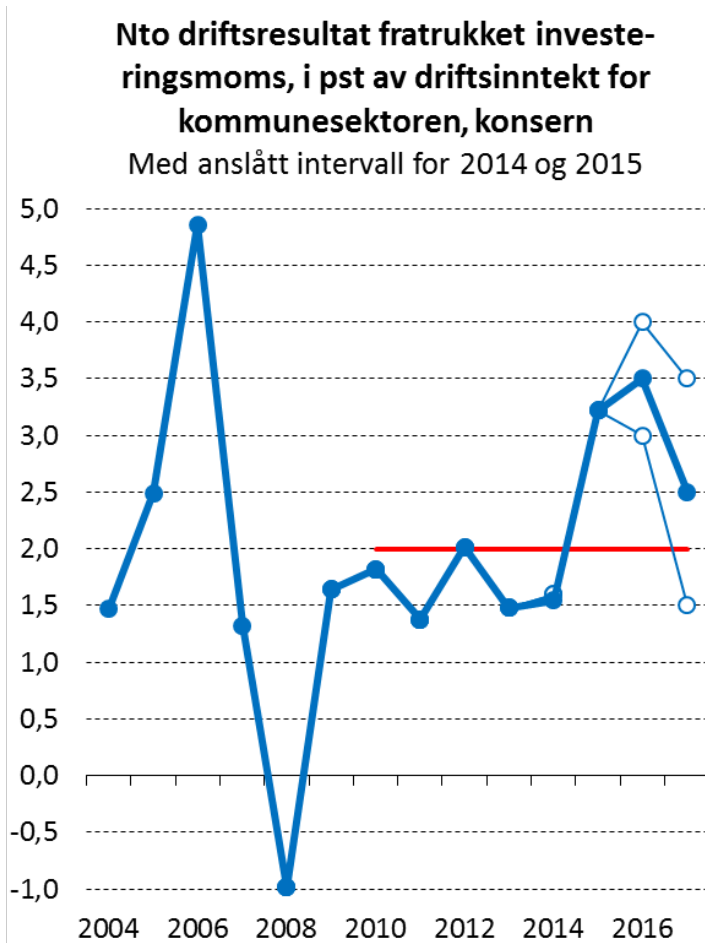

Figur 3.11 Realvekst i kommunenes frie inntekter. Mrd. 2017- kroner

¹ For 2017 er det i figuren lagt til grunn en vekst på 4 mrd. kroner, som er øvre grense i det signaliserte intervallet i Kommune-proposisjonen 2017.

Kilder: Statistisk sentralbyrå og Finansdepartementet.

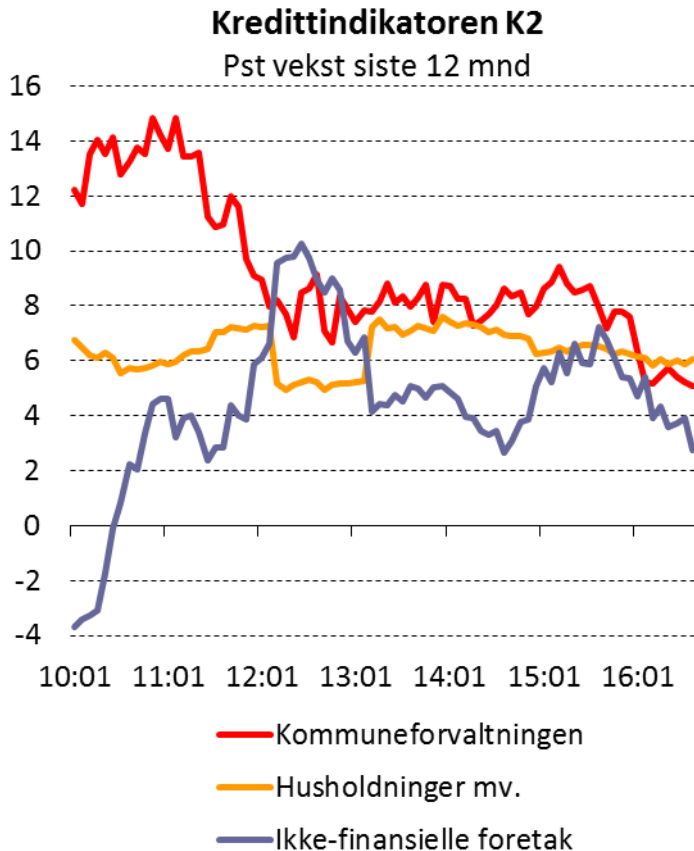
Kommunesektorens nto driftsresultat for 2016 kan bli det beste siden 2006

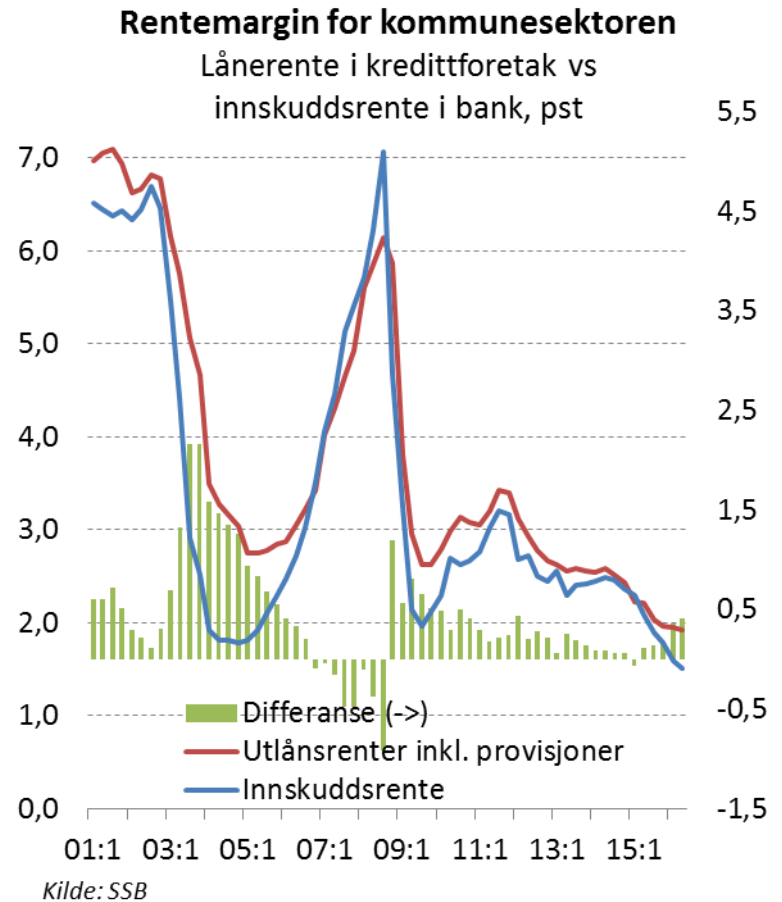
Kilde: Kostra, TBU, KS

- Skatt for 2016 oppjustert med
 - 0,7 mrd i RNB2016
 - ytterligere 3,8 mrd i NB2017
- Også større inntekter og lavere kostnader i 2015 enn lagt til grunn i NB2015
- Uventede inntekter ett år finner ben å gå på de neste

Veksten i kommunegjelda har avtatt, kan skyldes bedre likviditet og økt margin mellom lån- og innskuddsrenter

Kilde: SSB

Kommunegjelda – neppe grunn til generell bekymring

	Lite handlingsrom	Moderat handlingsrom	Større handlingsrom
2015	40 kommuner	193 kommuner	195 kommuner
2014	63 kommuner	211 kommuner	154 kommuner
2013	67 kommuner	209 kommuner	152 kommuner

- De fleste kommuner (91 pst) hadde moderat eller større grad av økonomisk handlingsrom i 2015
 - små og store kommuner hadde størst handlingsrom
 - kommuner på 4000 – 8000 innbyggere hadde minst
 - liten sammenheng mellom handlingsrom og korrigert inntekt
- Økt nto driftsresultat ga klar nedgang i antall kommuner med lite handlingsrom fra 2014 til 2015

K.nr.	Kommune	Netto driftsresultat inkl netto bunde avsetninger i pst av driftsinntekter	Netto lånegjeld korrigert for ubunde investeringsfond i pst av driftsinntekter	Disposisjonsfond inkl. regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i pst av driftsinntekter
1001	KRISTIANSAND	1,3	109,6	13,0
1002	MANDAL	2,1	83,1	6,2
1003	FARSUND	0,9	74,8	1,4
1004	FLEKKEFJORD	0,1	69,9	2,6
1014	VENNESLA	2,2	52,7	12,8
1017	SONGDALEN	3,2	64,6	11,2
1018	SØGNE	3,0	53,1	13,3
1021	MARNARDAL	5,6	40,4	43,5
1026	ÅSERAL	10,0	0,1	61,7
1027	AUDNEDAL	1,8	-40,1	28,8
1029	LINDESNES	0,6	67,7	6,4
1032	LYNGDAL	0,0	64,5	6,4
1034	HÆGEBOSTAD	-2,9	51,5	2,7
1037	KVINESDAL	2,5	61,5	13,7
1046	SIRDAL	2,7	59,9	23,4

K.nr.	Kommune	Netto driftsresultat inkl netto bunde avsetninger i pst av driftsinntekter	Netto lånegjeld korrigert for ubunde investeringsfond i pst av driftsinntekter	Disposisjonsfond inkl. regnskapsmessig mer-/mindreforbruk i pst av driftsinntekter
901	RISØR	3,5	92,5	7,4
904	GRIMSTAD	2,1	64,4	6,5
906	ARENDAL	2,6	107,3	1,6
911	GJERSTAD	-2,1	119,2	16,6
912	VEGÅRDSHEI	1,6	51,4	2,4
914	TVEDESTRAND	-0,8	52,3	-1,2
919	FROLAND	4,4	96,7	7,1
926	LILLESAND	1,1	132,6	-1,3
928	BIRKENES	0,8	90,6	1,4
929	ÅMLI	4,4	82,2	8,6
935	IVELAND	2,3	26,7	33,2
937	EVJE OG HORNES	2,8	60,8	9,8
938	BYGLAND	3,5	64,7	16,6
940	VALLE	1,9	56,4	15,1
941	BYKLE	11,0	4,5	33,3

Rammene 2017 - Tjenesteområdene

Nytt inntektssystem fra 2017

Hva skyldes endringen i utgiftsutjevningen fra 2016 - 2017?

	Sum endring fra 2016 til 2017 (1000 kroner)	Fremskriving med inntektssystem 2016 (1000 kroner)	Utslag nytt inntektssystem (1000 kroner)
ØSTFOLD	63 042	-11 011	74 054
AKERSHUS	-70 053	-19 120	-50 932
OSLO	-28 121	-81 364	53 243
HEDMARK	49 337	14 329	35 008
OPPLAND	44 219	20 403	23 816
BUSKERUD	41 151	18 016	23 134
VESTFOLD	-12 982	-67 905	54 923
TELEMARK	-2 251	-38 408	36 157
AUST-AGDER	21 337	27 292	-5 954
VEST-AGDER	37 994	25 208	12 786
ROGALAND	67 096	144 768	-77 673
HORDALAND	-123 251	606	-123 856
SOGN OG FJORDANE	9 920	52 234	-42 314
MØRE OG ROMSDAL	-43 136	778	-43 914
SØR-TRØNDELAG	-59 654	-42 891	-16 763
NORD-TRØNDELAG	-23 792	-12 854	-10 938
NORDLAND	2 133	-27 444	29 577
TROMS	7 431	-6 793	14 224
FINNMARK	19 579	4 157	15 422

Aust-Agder endring i utgiftsutjevningen

	Sum endring fra 2016 til 2017 (1000 kroner)	Fremskrivning med inntektssystem 2016 (1000 kroner)	Utslag nytt inntektssystem (1000 kroner)
RISØR	1 908	2 626	-718
GRIMSTAD	1 315	2 591	-1 276
ARENDAL	15 647	4 468	11 180
GJERSTAD	42	944	-902
VEGÅRDSHEI	527	2 764	-2 237
TVEDESTRAND	-1 275	2 365	-3 640
FROLAND	-2 817	1 571	-4 388
LILLESAND	601	4 238	-3 637
BIRKENES	-1 615	2 976	-4 591
ÅMLI	2 535	-254	2 789
IVELAND	967	3 247	-2 279
EVJE OG HORNES	393	-735	1 128
BYGLAND	787	-285	1 072
VALLE	1 176	75	1 101
BYKLE	1 146	701	444
	21 337	27 292	-5 954

Vest-Agder endring i utgiftsutjevningen

	Sum endring fra 2016 til 2017 (1000 kroner)	Fremskrivning med inntektssystem 2016 (1000 kroner)	Utslag nytt inntektssystem (1000 kroner)
KRISTIANSAND	40 105	10 114	29 991
MANDAL	-1 282	576	-1 859
FARSUND	-2 471	-1 362	-1 109
FLEKKEFJORD	2 423	4 236	-1 812
VENNESLA	3 725	2 393	1 331
SONGDALEN	1 509	3 922	-2 413
SØGNE	-712	140	-852
MARNARDAL	-2 458	-419	-2 038
ÅSERAL	2 861	2 197	664
AUDNEDAL	-1 472	462	-1 934
LINDESNES	-4 014	-3 317	-696
LYNGDAL	-842	3 277	-4 119
HÆGEBOSTAD	763	466	297
KVINESDAL	-2 230	332	-2 561
SIRDAL	2 088	2 192	-104
	37 994	25 208	12 786

Aust-Agder – utslag av nytt inntektssystem

	Nye sektorvekter med innsys 2016 (1000 kroner)	Nye kostnadsnøkler før gradert basis (1000 kroner)	Gradert basis (1000 kroner)
RISØR	1 139	1 776	-3 633
GRIMSTAD	-3 316	2 393	-354
ARENDAL	4 988	231	5 961
GJERSTAD	-36	1 975	-2 841
VEGÅRDSHEI	-1 106	999	-2 131
TVEDESTRAND	123	-542	-3 221
FROLAND	-1 380	550	-3 558
LILLESAND	-2 104	1 753	-3 286
BIRKENES	-2 220	853	-3 224
ÅMLI	-358	2 513	635
IVELAND	-863	677	-2 093
EVJE OG HORNES	-820	4 710	-2 762
BYGLAND	-584	1 243	412
VALLE	-945	1 660	386
BYKLE	-886	1 050	280
	-8 369	21 842	-19 428

Vest-Agder – utslag av nytt inntektssystem

	Nye sektorveker med innsys 2016 (1000 kroner)	Nye kostnadsnøkler før gradert basis (1000 kroner)	Gradert basis (1000 kroner)
KRISTIANSAND	7 484	5 283	17 223
MANDAL	-1 712	1 884	-2 031
FARSUND	-2 103	4 175	-3 181
FLEKKEFJORD	-72	1 185	-2 925
VENNESLA	-728	4 152	-2 093
SONGDALEN	-1 885	3 269	-3 797
SØGNE	-2 736	5 256	-3 372
MARNARDAL	-889	1 175	-2 325
ÅSERAL	-955	1 310	309
AUDNEDAL	-1 399	998	-1 532
LINDESNES	-801	3 074	-2 969
LYNGDAL	-3 245	2 293	-3 167
HÆGEBOSTAD	-817	2 281	-1 167
KVINESDAL	-747	673	-2 487
SIRDAL	-1 062	373	586
	-11 666	37 380	-12 929

Statsbudsjettet 2017 – hva skal det være plass til innenfor veksten i de frie inntektene?

	Mrd kr
Frie inntekter	4,075
Demografi	2,1
Pensjonskostnader utover lønnsvekst	0,9
Russatsinger innenfor veksten i frie inntekter	0,3
Habilitering og rehabilitering	0,1
Tidlig innsats	0,15
Skolehelsetjenester og helsestasjon	0,05
Fylkesveier	0,2
Sum utgifter	3,75
Underliggende vekst diverse kostnadstunge tjenester	0,4
Mulig handlingsrom	0,0

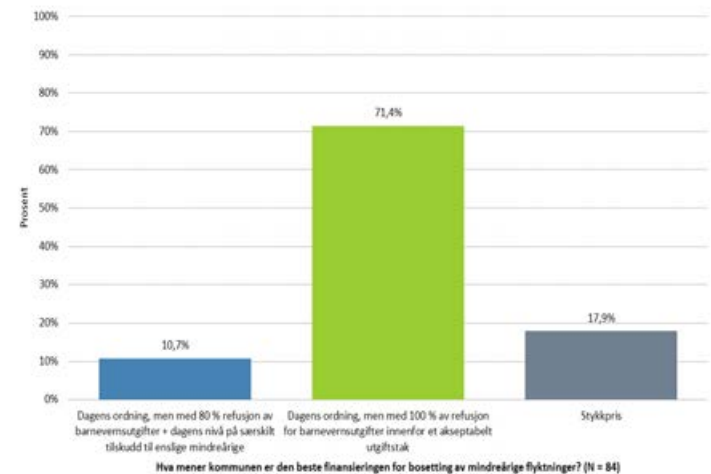
Stykkprisfinansiering løser ikke bosettingen av enslige mindreårige

- Forslag om å innføre stykkpris for enslige mindreårige istedenfor refusjon:
 - 1: fra 0 – 16 år: 1 198 000
 - 2: fra 17 – 20 år: 750 000
- Umulig å bruke gjennomsnittsbetraktninger – utgiftene varierer fra barn til barn

Spørsmål knyttet til bosetting av mindreårige flyktninger i kommunen

7. Hva mener kommunen er den beste finansieringen for bosetting av mindreårige flyktninger?

Det forutsettes i dette spørsmålet at integreringstilskuddet kommer i tillegg til alternativene, mens særskilt tilskudd til enslige mindreårige legges inn i stykkprisen

Kravet om netto tilvekst utsatt til 2021

- Fortsatt behov for rehabilitering
- Ny FOU vil gi svar på rehabiliteringsbehov
- 1/3 netto tilvekst fra 2008 - 2016

Investeringsstilskuddsordningen

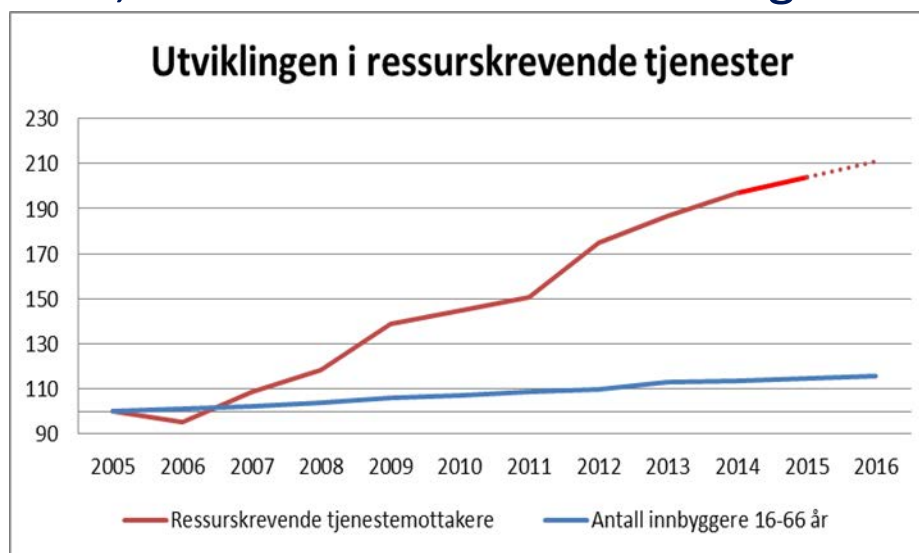

Foto: Anne Gjermund

Større kommunalt ansvar for finansieringen av ressurskrevende tjenester

- Øker innslagspunktet med 50.000
- Trondheim – 12,7 mill i økte kommunale utgifter
- Bergen – 14,9 mill i økte kommunale utgifter

Opptrapping på rusfeltet med 2, 4 milliarder de neste fem årene

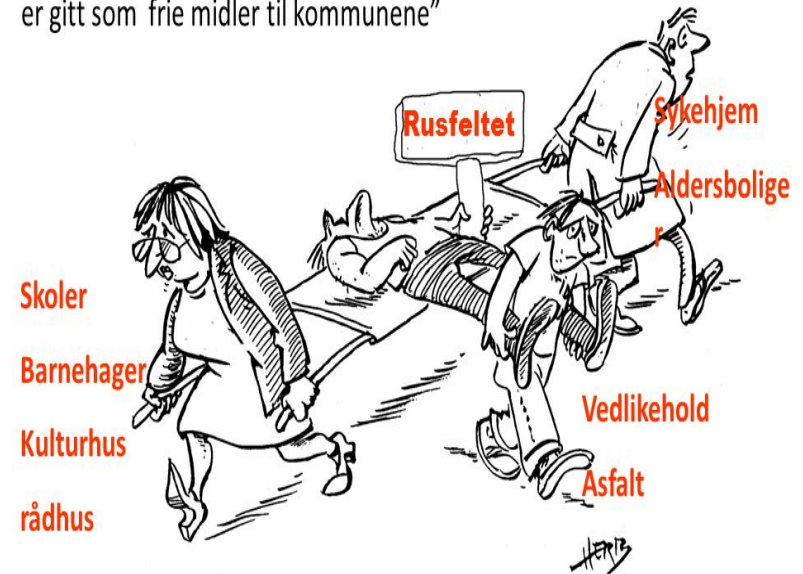
- Bruk av frie inntektene gir muligheter for lokale tilpasninger
 - 300 mill i 2017
- Mangel på arbeid og tilrettelagte aktiviteter
- Boligutfordringer stor boligmangel for personer med rusproblematikk
 - Men også for de med psykisk helseproblematikk

Fylkesmannen i Hedmark

"Opptrappingsmidlene til rusfeltet er gitt som frie midler til kommunene"

Unntaket er den øremerkede tilskuddsforvaltningen

Pådriver for utvikling

Skatteetaten er med på å forsterke boligproblemet

Uholdbart momsgap

Moms-konflikten mellom skattemyndigheter og kommuner handler om mer enn kulturhus.

Også krevende for fritidsaktiviteter

Risikerer å måtte betale 60 millioner

Drammen kommune kan få en ekstraregning på 60 millioner kroner etter byggingen av Drammensbadet.

Si av Silje S. Skiphavn

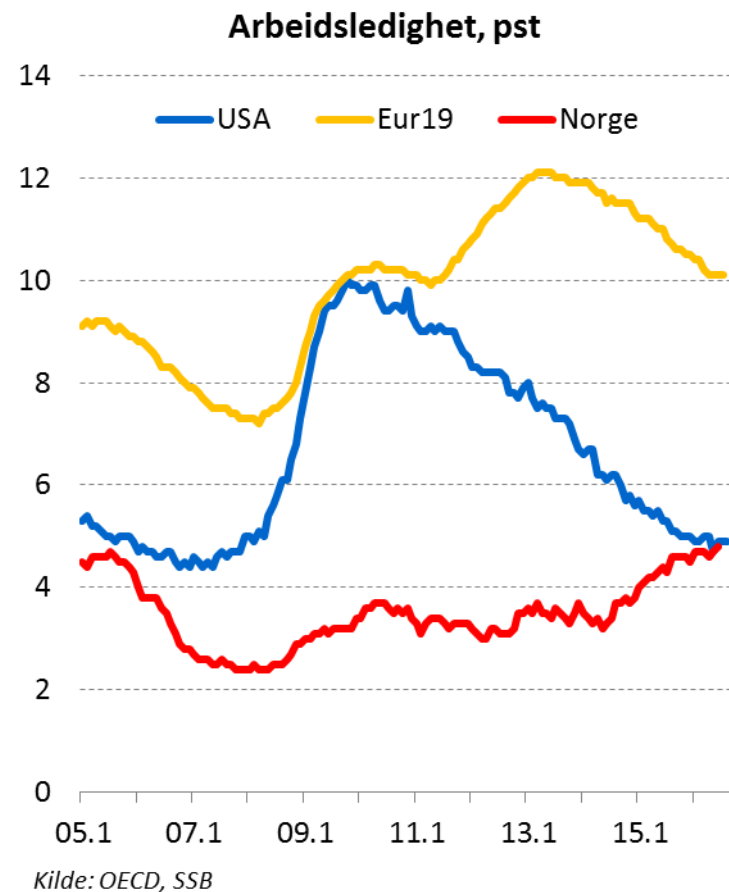
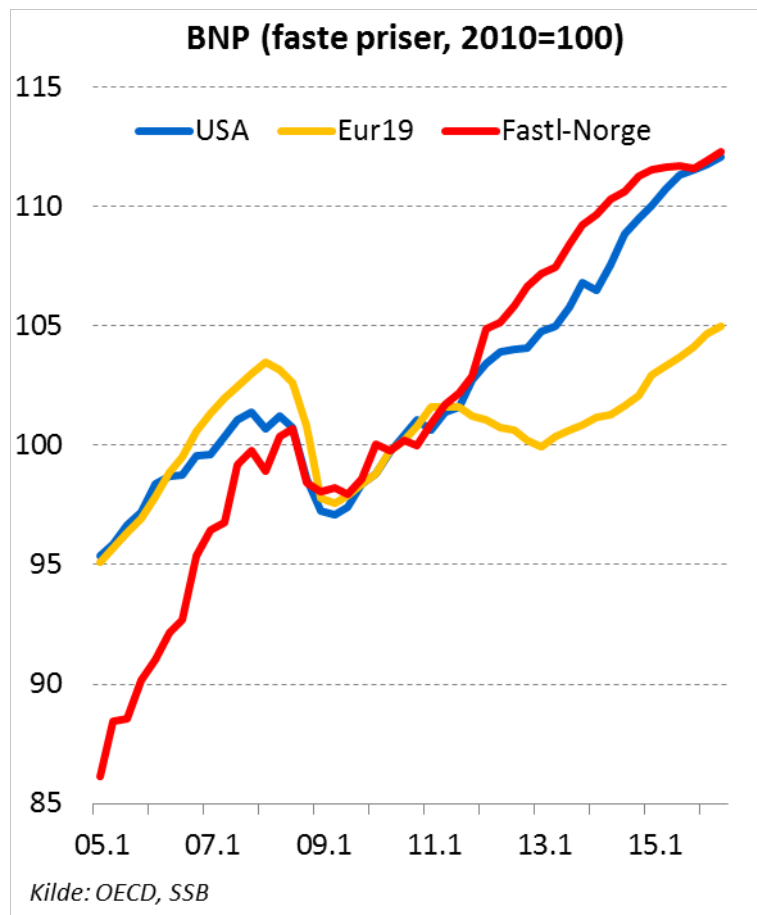

Takk for meg

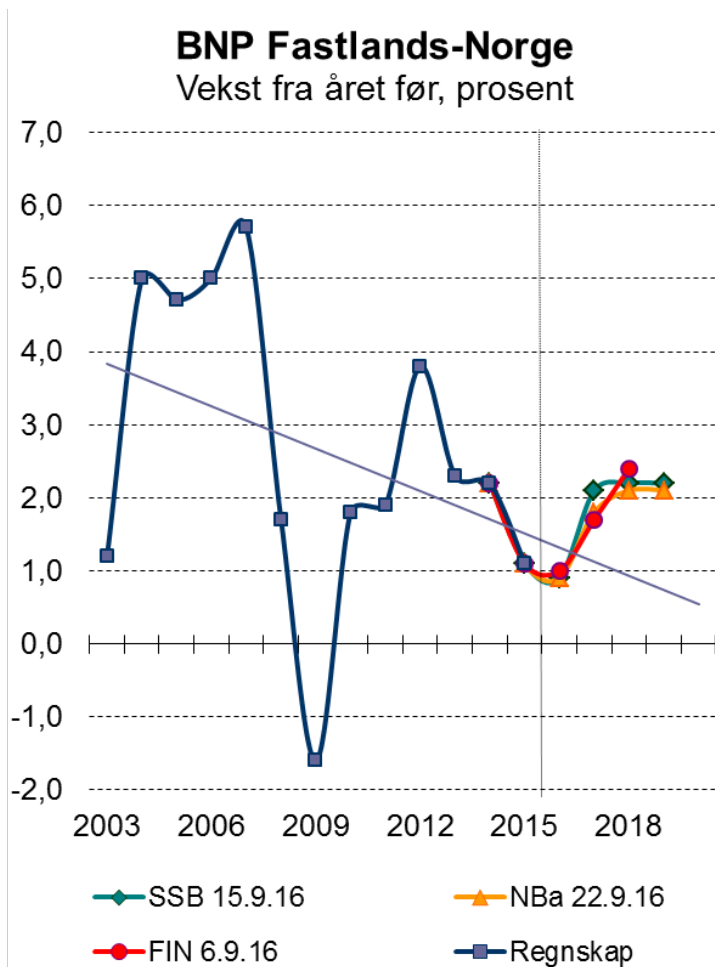

Reserve

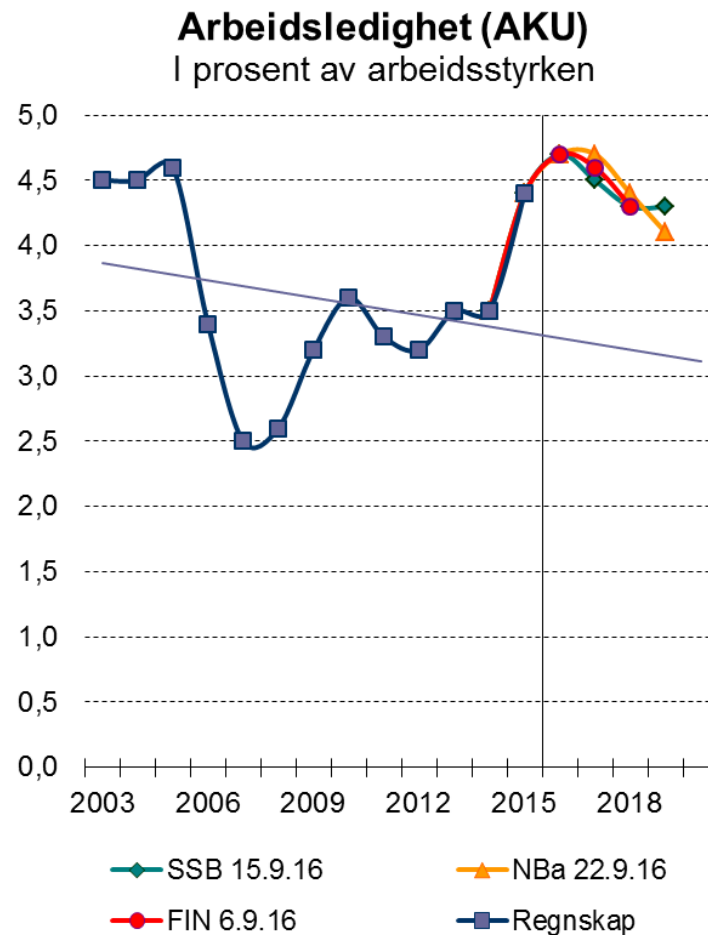
Norge, annerledeslandet – men på en ny måte

Finansdepartementet, Norge Bank og SSB venter bare moderat og kortvarig nedgang

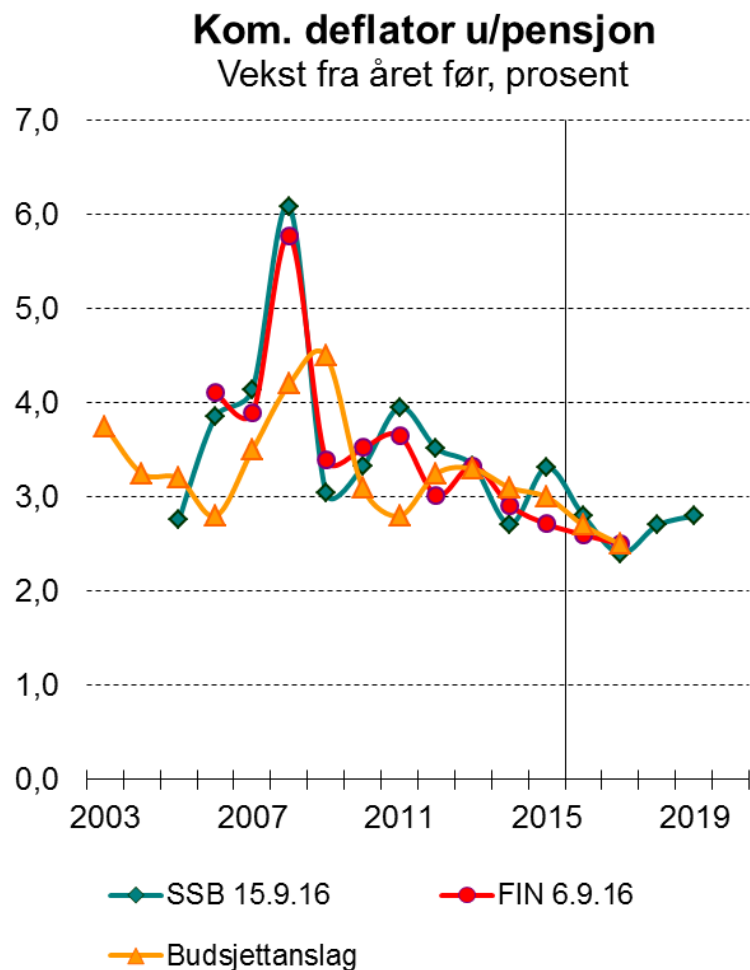

Kilde: Finansdepartementet, Norges Bank, Statistisk sentralbyrå

Kilde: Finansdepartementet, Norges Bank, Statistisk sentralbyrå

Lavere lønnsvekst gir lavere kostnadsvekst for kommunesektoren

Kilde: Finansdepartementet, Statistisk sentralbyrå

Årslønnsvekst, anslag	2016	2017
NHO: Industrien	2,4	..
NB 2017: Landet i alt	2,4	2,7
KS: Kommunesektoren	2,4	2,2
SSB: Kommunesektoren	2,8	2,6

- Kommuneopplegget for 2017 er basert på en lønnsvekst på 2,7 prosent
- Sentrale tillegg for 2017 ble avtalt allerede i år, vil med normal lønns­glidning gi lønnsvekst på 2,2 prosent
- SSB anslår imidlertid høyere glidning enn normalt, både for 2016 og 2017

Tidlig innsats – mer enn lærertetthet

- KS har fått gjennomslag
 - 150 mill i 2017
- Unødvendig å utvide gjennom lovfesting – ligger allerede i opplæringsloven

Bilde: www.solbergskole.no - Ås kommune

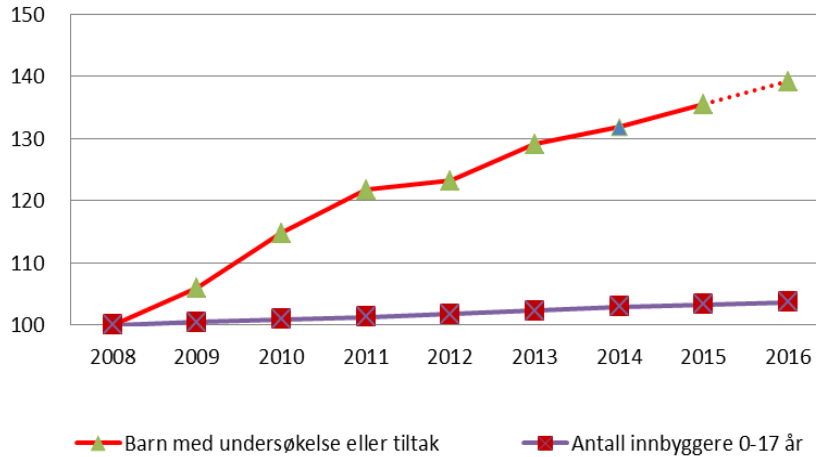
Betalingsplikt for utskrivningsklare pasienter

- Utsatt til tidligst 2018.
- Betalingsplikt som virkemiddel fremmer ikke samarbeid
- Stor usikkerhet knyttet til beregningsgrunnlaget og definisjonen av målgruppene for tilbudet.

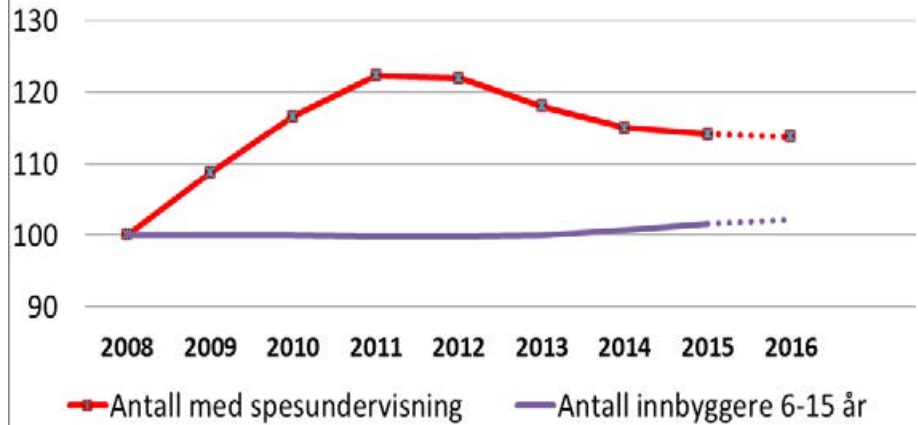

Vekst i kostnadstunge tjenester

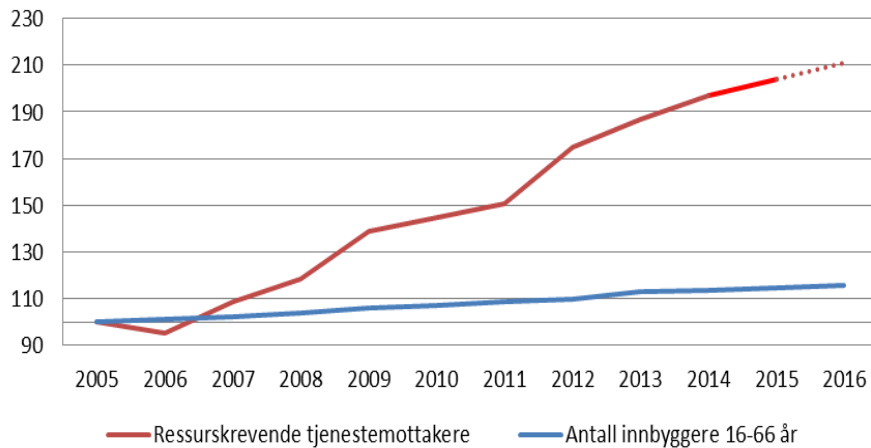
Barnevernet

Spesialundervisning

Utviklingen i ressurskrevende tjenester

Brukerstyrt personlig assistent

